

Gebiedsplan Innovatie Veenkoloniën

Een haalbare kaart
Op weg naar een toekomstbestendig Veenkoloniaal bouwplan

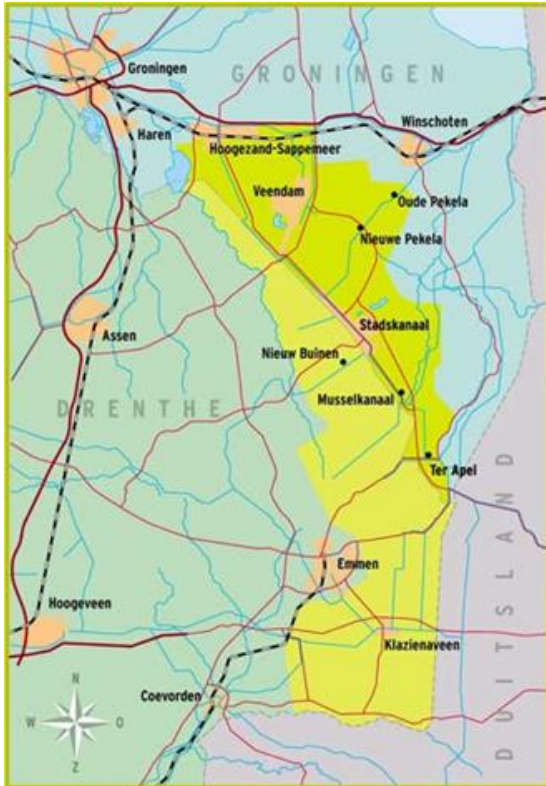
provincie Drenthe

Europees Landbouwfonds voor
Plattelandsontwikkeling: Europa
investeert in zijn platteland

Wie zijn wij?

Marleen de Rond
Avebe

Rob van de Lindeloof
Agrifirm

Gert Sikken
Cosun

De Stichting Innovatie Veenkoloniën

Het bevorderen van Innovatie in de Veenkoloniale landbouw

- De activiteiten van de samenwerking leveren een bijdrage aan het verdienvermogen van het Veenkoloniale bouwplan van de toekomst.
- Getoetst op de bijdragen aan, klimaat, biodiversiteit, landschap, water, bodem en lucht.

Deelnemende partijen (deelnemersovereenkomst)

Agenda voor de **Veenkoloniën**

Bestuur vd Stichting
Marleen de Rond (vz)
Gert Sikken (secr)
Rob vd Lindeloof (pm)

Programmamanager IVK

Programmamanager AVK

Programmateam

Projectgroep

Project
GLB-waarde verzilveren in de Veenkoloniën

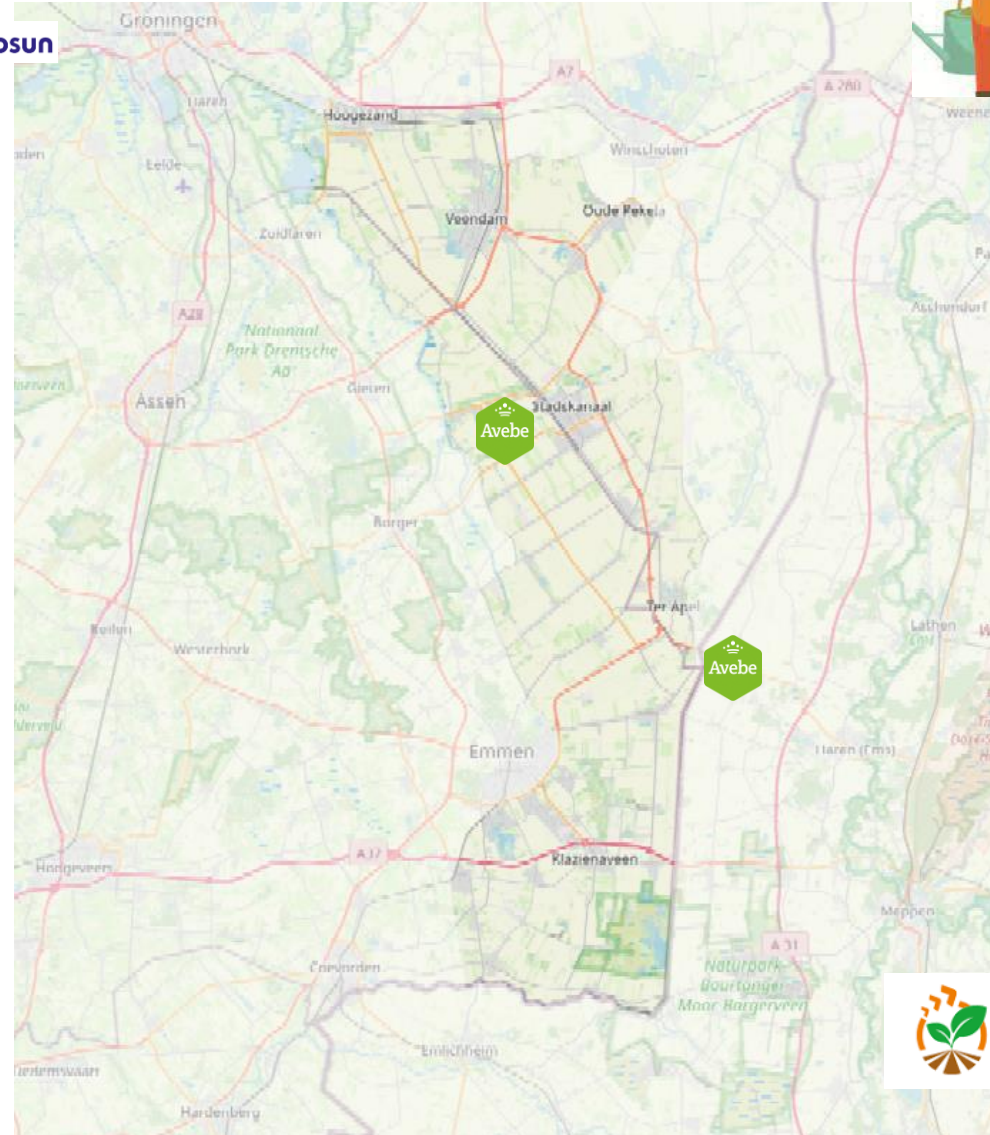
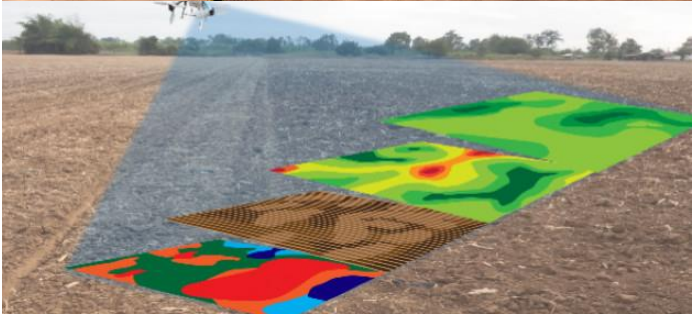
Project
Toekomstig bouwplan

Project
Gebiedsplan

Project
Boerderij van de toekomst

De Veenkoloniën

Aanleiding gebiedsplan (1)

- Sep '21 7e AP Nitraatrichtlijn met rigoureuze maatregelen
- Waaronder in 2027 1:3 rustgewas als waterkwaliteit niet verbeterd is
- Juni '22 NPLG (kaartje min. vd Wal)
- IVK wil doelen halen passend bij landbouwpraktijk met Gebiedsplan
- Aug '23 werkbezoek SG Goet en plv DG Landheer, positieve reactie

Aanleiding gebiedsplan (2)

- Handen in een geslagen binnen IVK, daar werken we al 13 jaar samen
- Hele keten hier vertegenwoordigd, alle kennis en uitvoeringskracht is aanwezig
- Samen doelen halen op een manier die past bij de landbouwpraktijk
- Innovatie stimuleren
- Bodem en water sturend
- Werkgelegenheid van groot belang (direct en indirect)
- Verdienvermogen van de boer en de sector

Doel gebiedsplan

Behalen van de doelen waterkwaliteit, waterkwantiteit, stikstof, klimaat en natuur in de Veenkoloniën op een manier die past bij de landbouwpraktijk én met oog voor het verdienvermogen van boeren en coöperaties

Innovatie
Veenkoloniën
Samen vooruitboeren!

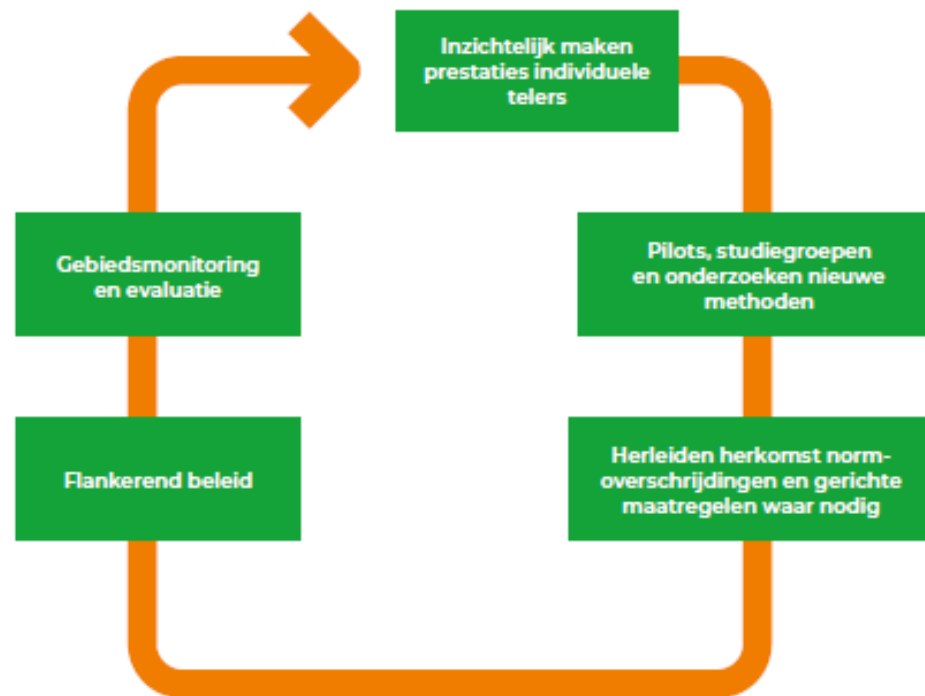
Een haalbare kaart

Op weg naar een toekomstbestendig Veenkoloniaal bouwplan

Gebiedsplan Veenkoloniën

Doelen

- **Grondwaterkwaliteit**
nitraatgehalte
- **Oppervlaktewaterkwaliteit**
nutriënten en prioritare stoffen
- **Waterkwantiteit**
aanvoer en opslag
- **Stikstof & klimaat**
stal- en veldemissies
- **Natuur & landschap**
Groenblauwe dooradering en ANLb
- **Algemeen & verdienvermogen**
teeltplan, verdienvermogen, coöperaties

Stand van zaken en doel

We zijn er bijna!

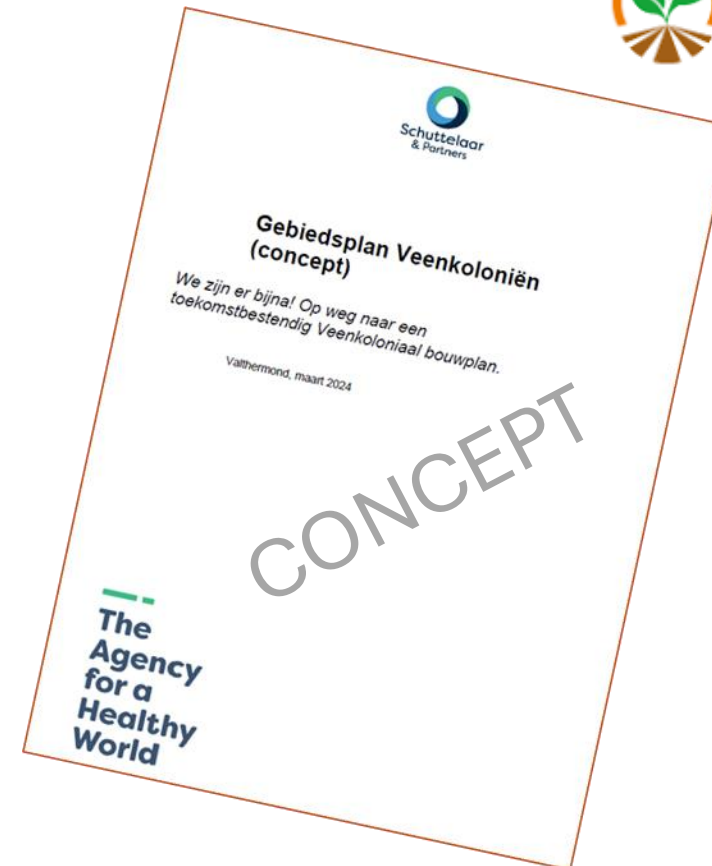
Maatregelen en oplossingsrichtingen

Totstandkoming Gebiedsplan

Interviews & sessies

Waterschap Hunze & Aa's (2x)	Cosun
Waterschap Vechtstromen	Agrifirm
Provincie Drenthe (2x)	Delphy
Provincie Groningen	HLB BV
ANOG	Alfa Accountants
AND	Rabobank
Avebe	LNV
NMF Drenthe	WUR
DAJK en GrAJK	Waterbedrijf Groningen
LTO Noord	RIVM

Gebiedsplan Veenkoloniën: Klankbordsessie

26 februari 2024

Johanneke Beijenberg, Harry Kager en
Gerben Boom

Gebiedsplan Veenkoloniën: Expertsessie

1 maart 2024

Johanneke Beijenberg, Harry Kager en
Gerben Boom

Gebiedsplan Veenkoloniën: Stakeholdersessie

12 maart 2024

Johanneke Beijenberg, Harry Kager en
Gerben Boom

SWOT-analyse Veenkoloniën (1)

Sterktes

- Aanwezigheid coöperaties/verwerkende industrie
- **De aanwezigheid van IVK en betrokkenheid agrariërs bij IVK**
- Betrokkenheid boeren bij het gebied via coöperaties (eenheid)
- Aanwezigheid proefboerderij WUR 't Kompas
- Veel belangstelling voor agrarisch natuurbeheer
- Korte lijntjes met nationale beleidsmakers en politici
- **Infrastructuur: verkaveling, lange rechte percelen**
- Fijnmazig netwerk van sloten/wijken/kanalen
- Hoog opvolgingspercentage
- Groot aaneengesloten landbouwgebied
- Bijna gehele gebied valt binnen waterschap Hunze en Aa's; uniform beleid
- Relatief veel gemengde bedrijven (akkerbouw/kippen/varkens)
- **Goed bewerkbare landbouwgrond**

Zwaktes

- **Onkruidgevoeligheid grond**
- Verstuiving
- Droogtegevoeligheid
- **Negatieve ontwikkelingen saldo's van Veenkoloniaal bouwplan**
- Hoogteverschillen binnen percelen
- Hoge grondprijzen in relatie tot verdienvermogen
- Relatief grote afstand tussen mestproductie en mestplaatsing
- **Onvoldoende meetpunten LMM om te komen tot significante uitspraken over grondwaterkwaliteit in de Veenkoloniën**
- **Ecoregelingen m.b.t. klimaat sluiten niet aan bij Veenkoloniën**
- Fysieke afstand tot Den Haag

SWOT-analyse Veenkoloniën (2)

Kansen

- (Nieuwe) biobased/eiwit teelten rendabel maken door hoogwaardige verwaardiging
- Aangemerkt als landbouwgebied door de provincies GR en DR, zowel nu als in de toekomst
- **Nagenoeg niet aangemerkt als NV-gebied**
- **Veel doelen liggen binnen bereik (nitraat, KRW, GBDA)**
- Structuur gebied geschikt voor toepassen precisietechnieken.
- Marktkansen telen hoog salderende gewassen
- Mogelijkheden voor beregenen uit grondwater
- Veredeling duurzame rassen
- **Snelle ontwikkeling precisietechnieken (spot sprayer, BOS, robots, wingsprayer)**
- Doorontwikkeling en zicht op praktijktoepassing Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw
- **Ontwikkeling ecoregeling 'Duurzame rassen'**

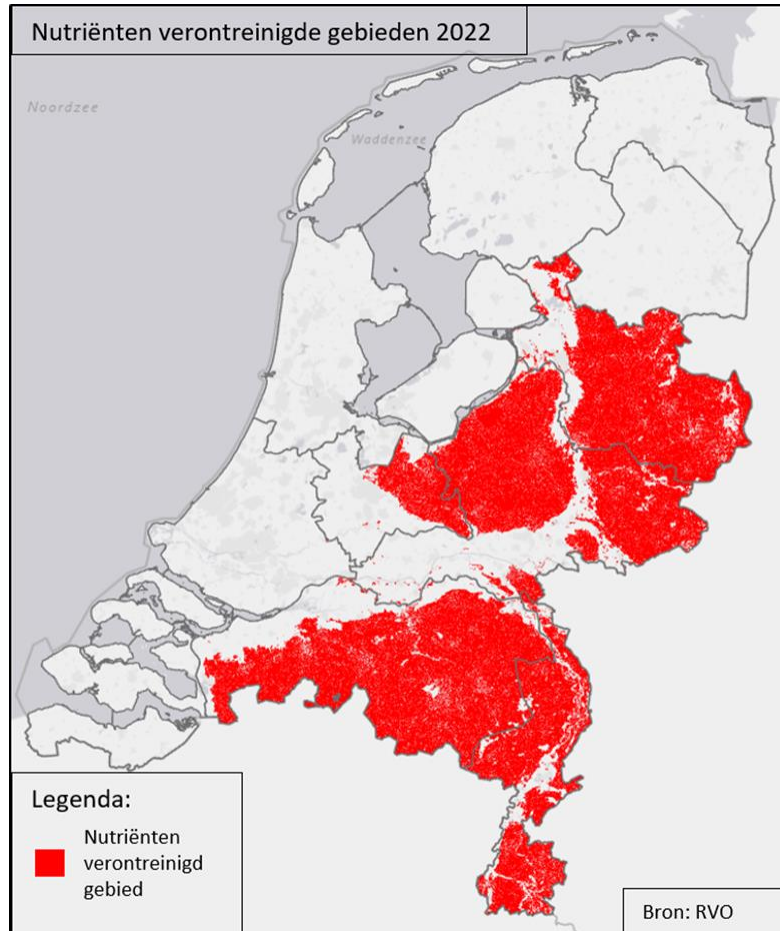

Bedreigingen

- Krimp veestapel NL > tekort aan mest op lange termijn
- Krimp pakket gewasbeschermingsmiddelen
- Druk op verwerkende industrie, daarmee op (in)directe werkgelegenheid
- **Onvoldoende mogelijkheden voor gebiedsspecifiek beleid**
- Onvoldoende afstemming beleid tussen Groningen en Drenthe
- **Onvoldoende kennis van effecten op bodemgezondheid door verbreding bouwplan**
- **Beperking watertoevoer vanuit IJsselmeer**
- Mogelijk aanwijzing Strategische Voorraad drinkwaterwingebied rondom Veendam
- Financiële positie (individuele ondernemers) tijdens transitieperiode onder druk
- Klimaatverandering (droogte, neerslagpieken)
- Verarming grond; lastig om OS-gehalte op peil te houden door beperking toepassing dierlijke mest
- **Concurrentie op de akker; grondstofvoorziening coöperaties**

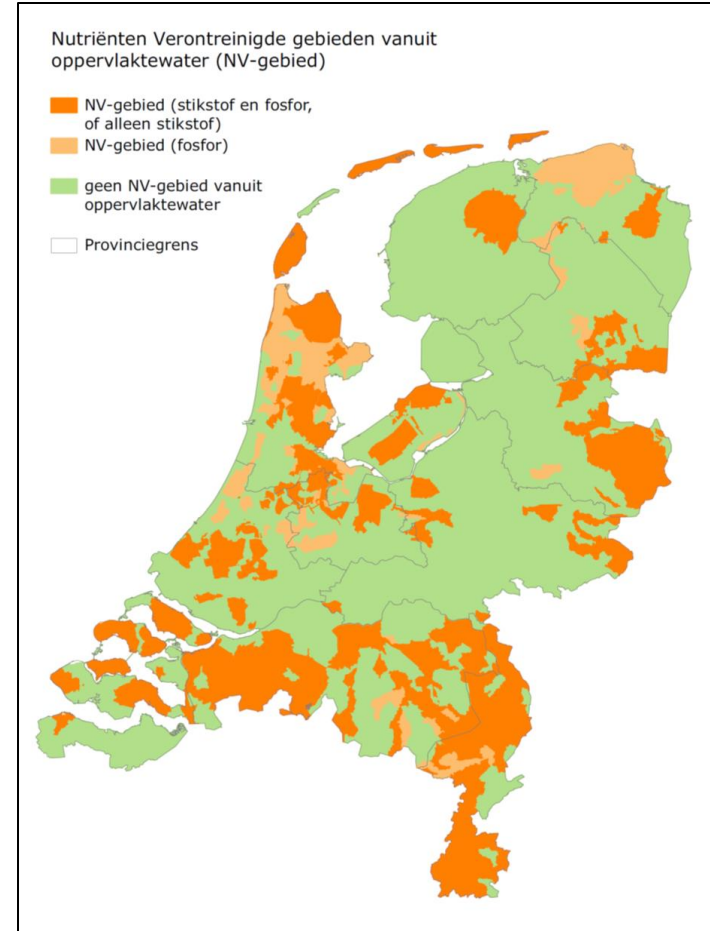
Waterkwaliteit Zand Noord (1)

Grondwater

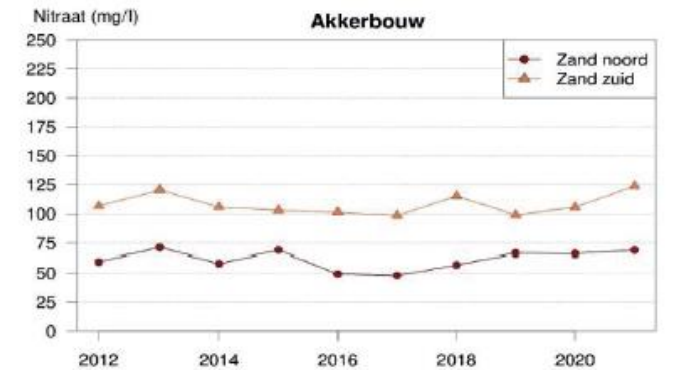

Bron: Ministerie van LWN

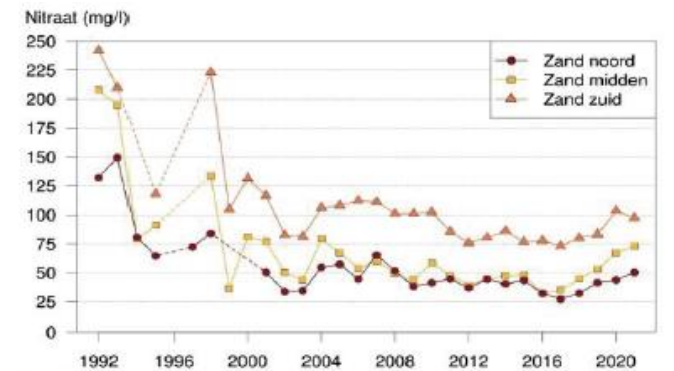
Oppervlaktewater

Bron: Ministerie van LWN

Bron: RIVM, LMM

Bron: RIVM, LMM

Waterkwaliteit Zand Noord (2)

Overschrijdingen specifiek verontreinigende stoffen		
stof	status	(Mogelijke bronnen)
Ammonium	Regionale bron-analyse gaande	RWZI's, landbouw, achtergrondbelasting, veenoxidatie
Seleen Kobalt	Landelijke bron-analyse gaande	Atmosferische depositie, van nature optredende pyrietoxidatie, sporenelement in mest.
Zilver Zink	Geen onderzoek: waarschijnlijk eenmalige overschrijdingen	Aanvoerwater, lokale bronnen

Tabel 2. Overschrijdingen specifiek verontreinigende stoffen (Kanalen Hunze/Veenkoloniën, 2022)

Normoverschrijdingen per herkomstcategorie		
Oorsprong	Totaal aantal overschrijdingen	Gemiddelde overschrijding (x t.o.v. norm)
Akkerbouw gerelateerd	8	8,95
Consumenten	6	17,91
Verboden in Nederland	6	94,96
Tuinbouw gerelateerd	23	196,93
Onbekend	1	1,86
Totaal	44	

Tabel 3. Veenkoloniën: normoverschrijdingen per herkomstcategorie

Overschrijdingen prioritair stoffen	
Stof	Type stof
Foramsulfuron	Herbicide
Fluoxastrobin	Fungicide
Azoxystrobin	Fungicide
Aclonifen	Herbicide (Candidate for substitution)
Pendimethalin	Herbicide

Tabel 4. Akkerbouw: overschrijdingen prioritair stoffen

Maatregelen

- Per doel geïnventariseerd wat stand van zaken is
- Gesignaleerd waar nog werk aan de winkel is
- In gesprek met stakeholders en experts gekeken naar oplossingsrichtingen
- Maatregelen per doel benoemd

Maatregelen en oplossingsrichtingen GRONDwaterkwaliteit

Oplossingsrichting	Koppelkans met opgave	Maatregelen IVK	Van overheid
Inzicht vergroten individuele telers			
Nmin-meting in bouwvoor op bedrijfs-/perceelniveau	Stikstof, Klimaat	<ol style="list-style-type: none"> Coördinatie tussen coöperaties Onderzoek naar relaties bodem, mest, gewas en nitraatuitspoeling 	Meekijken en aanhaken
Sturen op lager stikstof-bodemoverschot	Stikstof, Klimaat	<ol style="list-style-type: none"> Studiegroep om te kijken naar verschillen stikstof-bodemoverschot tussen bedrijven Pilot maatwerk aanpak mestbeleid 	Ruimte in de mestregelgeving voor een regionale pilot maatwerk aanpak mestbeleid
Nutriënten-opname en efficiëntie vergroten			
Rassenveredeling naar hogere N-efficiëntie (voor biet en zetmeelaardappel)	Stikstof, Klimaat	Communicatie over prestaties verschillende gewassen	Eco-regeling duurzame rassen
Precisiebemesting	Stikstof, Klimaat	<ol style="list-style-type: none"> Testen werkelijke effecten verschillende technieken Uitwerken tijdelijke subsidieregeling stimuleren precisiebemesting 	Uitwerken tijdelijke subsidieregeling stimuleren precisiebemesting
Irrigatie optimaliseren (watergift beter afstemmen op behoefte gewas)	Waterkwantiteit, Stikstof, Klimaat	<ol style="list-style-type: none"> Onderzoek optimale watergift Gesprekspartner verdringingsreeks 	
Toepassing bodemstimulanten voor betere beworteling & opname	Waterkwantiteit	Studiegroepen n.a.v. resultaten project BO Akkerbouw "Ontwikkeling duurzame teelt consumptie aardappelen in ketenperspectief"	

Maatregelen en oplossingsrichtingen GRONDwaterkwaliteit

Oplossingsrichting	Koppelkans met opgave	Maatregelen IVK	Van overheid
Monitoring voor borging resultaten (borgen verlagen N-bodem-overschot met 10kg N per ha en efficiëntieverbetering van 5% t.b.v. doelbereik)	Stikstof, Klimaat	<ol style="list-style-type: none"> Monitoringsplan opstellen Veenkoloniën (Nmin en nitraat metingen) Jaarlijkse evaluatie doelbereik 	<ol style="list-style-type: none"> Samenwerking RIVM Mede uitdragen aanpak en doelbereik nitraat Geen generieke maatregelen
Nieuwe landbouwpraktijk			
Eiwitgewassen (anders dan biet en aardappel) en andere nieuwe gewassen	Stikstof, Klimaat	Continuering van en communiceren over Fascinating (zie paragraaf 2.4)	Stimuleren vraag en nieuwe/ bestaande ketenvorming (bv. subsidieregeling nieuwe ketens)
Optimalisatie meststoffen i.r.t. bodem en behoefte	Stikstof, Klimaat	<ol style="list-style-type: none"> Studiegroepen Volgen: ontwikkeling RENURE Verkennen mogelijkheden regionaal maatwerk in wet- en regelgeving 	
Bodemstructuur en doorwortelbaar profiel verbeteren	Waterkwantiteit, Klimaat	<ol style="list-style-type: none"> Onderzoek bodempathogenen (aaltjes) i.r.t. beworteling Onderzoek risico bodempathogenen (aaltjes) bij nieuwe gewassen 	
Nieuw Veenkoloniaal bouwplan		<ol style="list-style-type: none"> Intervisie bodemcoaches met Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) Coördineren samenwerking teeltadviseurs 	Samenwerking DAW

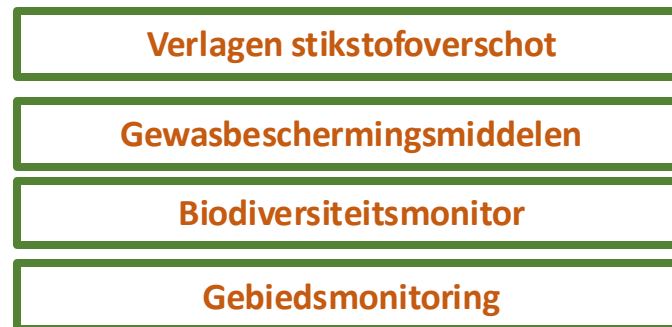

Van plan naar programma

**Toekomstbestendig
bouwplan**

**Doelsturing
en
monitoring**

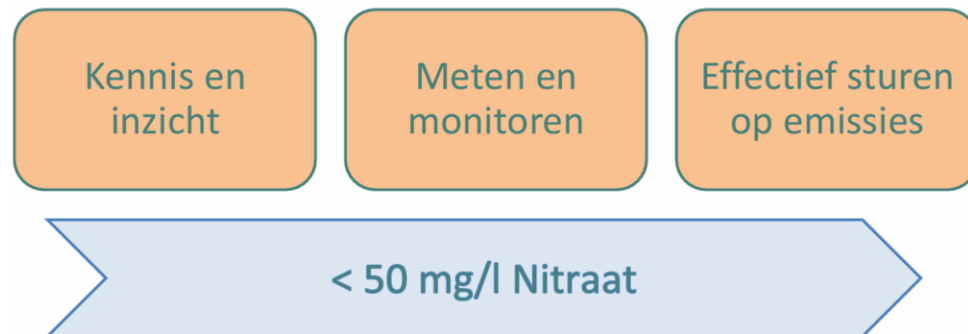

Landelijk gebied

Pilot 8^e AP Nitraat IVK-BO Akkerbouw

- BO werkt landelijke aanpak uit o.g.v. Nitraat 8^e AP
- Stoelt op drie pijlers:

- Eind 2025 start met aantal pilots op zand
- IVK wil graag pilotgebied worden
- Koppeling leggen met BMA lijkt logisch
- Nitraat is al KPI in BMA (rekenkundig)

Waar staan we nu?

- Op 3 juli Gebiedsplan aangeboden aan LVVN, GR, DR en Waterschap
- Maken nu vertaalslag van plan naar programma met drie lijnen
- Belangrijk onderdeel is pilot Nitraataanpak i.s.m. BO Akkerbouw
- Overleg provincies GR+DR, waterschap en LVVN, o.a. over €'s
- Waar wachten we op?
 1. Nitraataanpak BO goedkeuring LVVN
 2. Financiering van IVK programma
 3. Programma in Q1 2025 gereed
 4. Mogelijke financiers: provincies GR+DR, Waterschap H&A, LVVN

Discussie

- Hoe kun je gebiedsgerichte aanpak toch laten slagen in huidige politieke aanpak?
- Hoe kunnen boeren inzicht krijgen in hoe zij zelf de waterkwaliteit kunnen verbeteren?
- Wat zouden we kunnen doen om de experimenteerruimte in gang te zetten?

Van generiek naar gebiedsgericht!

Vragen?

Dank voor jullie aandacht!

